

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра сучасної української мови

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Культура української наукової мови»
(обов'язкова)

Освітньо-професійна програма «Англійська мова і література та друга іноземна мова»

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Факультет філологічний

Мова навчання українська

Розробник: Шатілова Наталія Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент, асистент кафедри сучасної української мови

Профайл викладача http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=196

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=NXEIOzkAAAAJ&hl=uk>

Контактний тел. 0509183329

E-mail: n.shatilova@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=7440>

Консультації Очні консультації: понеділок 13:00 – 14:00;
онлайн-консультації за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни.

Успішна професійна діяльність фахівця-філолога неодмінно пов'язана зі створенням якісних наукових текстів. Мовне оформлення наукового тексту – один із важливих чинників ефективної репрезентації результатів наукових досліджень. Грамотне мовностилістичне оформлення наукової праці засвідчує не лише високий рівень мовної культури її автора, але й рівень його мовної свідомості та інтелектуального розвитку загалом. Вироблення навичок грамотного наукового письма передбачає опанування сучасних норм української наукової мови, що поглиблює мовно-комунікативну компетентність здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, сприяє якісній професійній комунікації. Навчальна дисципліна «Культура української наукової мови» входить до обов'язкових освітніх компонентів циклу загальної підготовки освітньо-професійної програми «Англійська мова і література та друга іноземна мова» за спеціальністю 035 Філологія.

2. Мета навчальної дисципліни – систематизувати й поглибити знання студентів про українську наукову мову, особливості мовної організації наукового тексту; сформувати вміння продукувати якісний науковий текст відповідно до чинних норм сучасної української літературної мови для успішної презентації результатів науково-дослідної діяльності.

Знання чинних норм сучасної української наукової мови, уміння грамотно оформляти своє висловлення в писемній формі стане надійним підґрунтям формування професійної компетентності майбутніх фахівців-філологів.

3. Пререквізити. «Методи та організація наукового дослідження».
Постреквізити: «Випускова кваліфікаційна робота».

4. Результати навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть набути таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі філології в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК 8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

ФК 9. Здатність планувати, організовувати, здійснювати і презентувати наукове теоретичне і прикладне дослідження в галузі філології.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовою (англійською).

ПРН 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби

мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН 14. Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість кредитів / годин – 3 / 90											
	денна форма					заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекц.	практ.	лаб	інд	с.р.		лекц.	практ.	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. «Нормативність української наукової мови»												
Тема 1. Українська наукова мова: сфера використання, специфіка та функції.	5		2			3	4					4
Тема 2. Основні зміни в новій редакції «Українського правопису» (варіантні і безваріантні).	8		2			6	9		1			8
Тема 3. Відображення законів милозвучності української мови в науковому тексті.	7		2			5	6					6
Тема 4. Лексична нормативність наукового тексту. Типові лексичні огріхи в науковому тексті.	10		4			6	9		1			8
Тема 5. Морфологічні особливості наукового тексту. Типові морфологічні помилки в науковому тексті.	10		4			6	8		1			7
Тема 6. Синтаксична організація наукового тексту. Порухення синтаксичних норм української мови в науковому тексті.	8		2			6	7		1			6
Тема 7. Пунктуаційне оформлення наукового тексту. Роздільні і видільні розділові знаки у тексті наукового стилю.	8		2			6	6		1			5

<i>Разом за ЗМ 1</i>	56		18			38	49		5			44
Змістовий модуль 2. «Композиція наукового тексту: вимоги до мовного оформлення магістерської роботи»												
Тема 8. Мовні засоби структуризації наукового тексту. Мовні кліше в тексті магістерської роботи.	6		2			4	8		1			7
Тема 9. Способи передавання чужого мовлення в науковому тексті. Оформлення цитувань і покликань. Порушення засад наукової етики та академічної доброчесності.	5		2			3	8		1			7
Тема 10. Бібліографічний опис наукових і навчально-методичних джерел. Правила оформлення списку використаної літератури та бібліографічних покликань.	6		2			4	7					7
Тема 11. Орфографічні та технічні правила переносу. Умовні і графічні скорочення в тексті наукової роботи.	5		2			3	6					6
Тема 12. Правила рубрикації тексту. Розділові знаки для оформлення пунктів переліку.	6		2			4	6					6
Тема 13. Мовностилістичний аналіз і редагування наукового тексту.	6		2			4	6		1			5
<i>Разом за ЗМ 2</i>	34		12			22	41		3			38
Усього годин	90		30			60	90		8			82
Форма підсумкового контролю	<i>Залік</i>											

5.2. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Завдання	Кількість годин
	Теоретичний блок	
1.	Науковий стиль сучасної української мови	2

2.	Наукові тексти різних жанрів: властивості і структурно-сміслові компоненти	2
3.	Особливості писемного наукового мовлення.	2
4.	Особливості усного наукового мовлення.	2
5.	Порушення фонетико-інтонаційних особливостей наукового мовлення	2
6.	Порушення лексичних норм наукового тексту	2
7.	Порушення морфологічних норм наукового тексту	2
8.	Порушення синтаксичних норм наукового тексту	2
9.	Порушення орфографічних норм наукового тексту	2
10.	Порушення пунктуаційних норм наукового тексту	2
11.	Композиція писемного наукового тексту	2
12.	Мовні стандарти-кліше в тексті магістерської роботи	2
13.	Мовні стандарти-кліше в тексті наукової статті	2
14.	Мовні стандарти-кліше в тексті наукової рецензії	2
15.	Мовні стандарти-кліше в тексті наукової доповіді	2
16.	Науковий відгук і наукова рецензія: мовне оформлення	2
17.	Культура наукової мови і мовний етикет	2
18.	Образність та експресивність у науковому стилі	2
19.	Рубрикація наукового тексту: особливості пунктуаційного оформлення	2
20.	Бібліографія наукових джерел: вимоги до пунктуаційного оформлення	2
	Практичний блок:	
1.	<i>Лінгвістичний аналіз наукового тексту з метою виявлення різнорівневих мовних особливостей.</i>	5
2.	<i>Редагування наукового тексту з метою виявлення й аналізу порушень лексичних, морфологічних та синтаксичних норм української наукової мови.</i>	5
3.	<i>Бібліографічний опис наукових і навчально-методичних джерел (відповідно до чинного стандарту: ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. (Інформація та документація). URL: http://izmail.maup.com.ua/biblioteka/akademichna-dobrochesnist2/dstu-8302-2015/prikladi-oformlennya-bibliografichnih-posilan-dstu-8302-2015</i>	5
4.	<i>Робота з текстом «Українського правопису» (2019 р.) та інтернет-джерелами з метою вдосконалення орфографічної та пунктуаційної компетентності.</i>	10
5.	<i>Реєстр найпоширеніших мовних огріхів у науковому тексті. Вести власний зошит обліку мовних помилок та здійснювати їх самоаналіз з метою вдосконалення умінь і навичок з вивчених тем (таблиці).</i>	5
	Разом	60

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

У процесі вивчення теоретично-практичного курсу «Український правопис» застосовуємо технології особистісно орієнтованого, диференційованого, проблемно-розвивального, інтерактивного, дистанційного навчання.

Методи і прийоми організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності спрямовані на формування програмних компетентностей студентів:

1) *інформаційно-рецептивний*: бесіда (вступна, бесіда-повідомлення, бесіда-повторення, контрольна-корекційна, евристична), пояснення, навчальна дискусія;

2) *робота з навчальним текстом та інтернет-ресурсами*: опрацювання рекомендованої літератури та інформаційних онлайн-ресурсів, вивчення тексту чинного «Українського правопису», робота з лексикографічними джерелами;

3) *наочні методи*: ілюстрація, демонстрація (зокрема за допомогою цифрових технологій), самостійне спостереження над мовними явищами в поєднанні із *дидактичними прийомами мисленнєвого характеру* – аналіз, узагальнення, систематизація, порівняння, класифікація, конкретизація;

4) *спонукально-репродуктивний*: метод практичних вправ (тренувальних, творчих, контрольних), що забезпечують вироблення необхідних умінь і навичок (аналіз фрагментів наукових текстів, опрацювання тексту наукової статті, наскрізне виписування мовних фактів, добір контекстів з відповідними мовними одиницями, підбір синонімів, антонімів, творення наукового тексту, редагування наукового тексту тощо);

5) *творчо-пошуковий та проблемний методи*: самостійна робота пошукового характеру – підбір і аналітичний огляд джерел інформації, аналіз, опис і виклад проблемного питання, мультимедійна презентація результатів індивідуальної чи спільної проектної діяльності;

6) *інтерактивні методи*: робота в парах, робота в малих групах, взаємооцінювання, взаємоперевірка, мозкова атака, мовна опозиція, контент-аналіз, рольове моделювання, я – редактор тощо.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Комплексний контроль теоретичних знань, практичних умінь і фахових навичок студентів з курсу «Культура української наукової мови» здійснюється на основі результатів поточного, модульного та підсумкового контролю.

Форми поточного контролю: спостереження за навчально-пізнавальною діяльністю студентів та їхня участь в обговоренні проблемних питань, усні і письмові відповіді на питання, якість виконання домашніх завдань, робота з навчально-методичною літературою, лінгвістичний коментар під час виконання практичних завдань, самостійні роботи, автоматизовані тестові завдання.

Форми модульного контролю: модульні контрольні роботи.

Форми підсумкового контролю: залік (в режимі автоматизованої комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань).

Зазначені форми контролю та види робіт на практичних заняттях – обов'язкові для всіх студентів. Система оцінювання знань є накопичувальною і охоплює суму балів за різними видами здійсненого контролю.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна і самостійна робота)		Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль № 2		
30 балів	30 балів	40	100
Аудиторна і самостійна робота – 15 б. Модульна контрольна робота – 15 б.	Аудиторна і самостійна робота – 15 б. Модульна контрольна робота – 15 б.	Тестовий контроль: 40 тестів (1 тест – 1 б.)	60+40=100

Накопичення рейтингових балів у межах змістових модулів передбачає:

- відвідування (очне / дистанційне) практичних занять;
- активність на практичних заняттях;
- якість підготовки до навчальних занять;
- належне виконання завдань практичного, творчого, пошукового характеру на засадах академічної доброчесності;
- написання модульних контрольних робіт.

Оцінювання усної відповіді враховує:

- повноту розкриття питання;
- логіку й аргументованість викладу;
- культуру мовлення;
- уміння порівнювати, робити висновки, добирати приклади.

Оцінювання самостійних та індивідуальних завдань ураховує:

- своєчасність виконання завдання;
- обсяг і якість виконання завдання;
- академічну доброчесність (самостійне виконання);
- творчий підхід та ініціативність у навчальній діяльності.

Модульний контроль здійснюється після вивчення навчального матеріалу кожного змістового модуля.

Підсумковий контроль (залік) здійснюється в режимі автоматизованої комп'ютерної діагностики або із використанням роздрукованих завдань.

Критерії оцінювання навчальної діяльності студента з навчальної дисципліни

Загальна кількість балів, яку студент може отримати в процесі вивчення дисципліни, складає **100 балів**, з яких **60 балів** – під час поточного і модульного контролю і **40 балів** – під час підсумкового контролю (заліку).

Оцінку «зараховано» («А») отримують студенти, які набрали загальну суму балів **90–100** від максимальної кількості можливих, зокрема: вільно оперують програмовим матеріалом, опрацювали рекомендовану літературу, ґрунтовно засвоїли норми української наукової мови, опанували термінологію курсу; систематично готувалися до практичних занять, виконували домашні

завдання; виявили відмінні навички мовностилістичного аналізу наукового тексту; сумлінно працювали над завданнями для самостійної роботи; успішно виконали модульні контрольні роботи й завдання підсумкового контролю.

Оцінку «зараховано» («В») отримують студенти, які набрали загальну суму балів **80–89** від максимальної кількості можливих, зокрема: добре засвоїли норми української наукової мови, опрацювали рекомендовану літературу, добре володіють програмовим матеріалом і науковою термінологією курсу; активно готувалися до практичних занять та систематично виконували домашні завдання; виявили добрі навички мовностилістичного аналізу наукового тексту; загалом фахово аналізують порушення мовних норм, допускаючи деякі неточності; опрацювали завдання для самостійного виконання; добре написали модульні контрольні роботи й виконали завдання підсумкового контролю.

Оцінку «зараховано» («С») отримують студенти, які набрали загальну суму балів **70–79** від максимальної кількості можливих, зокрема: виявили часткову обізнаність з нормами української наукової мови, продемонстрували знання програмового матеріалу на репродуктивному рівні, частково володіють відповідною науковою термінологією; працювали на практичних заняттях, виконували домашні завдання; допускають помилки у науковому писемному мовленні, але вміють здійснити самоаналіз й аргументовано їх виправити; виявили добрі навички мовностилістичного аналізу наукового тексту; частково впорались із самостійними завданнями; добре виконали модульні контрольні роботи; належно розкрили питання підсумкового контролю.

Оцінку «зараховано» («D») отримують студенти, які набрали загальну суму балів **60–69** від максимальної кількості можливих, зокрема: мають поверхневі знання норм української наукової мови; показали фрагментарну обізнаність із програмовим матеріалом; обмежилися мінімальним опрацюванням рекомендованої літератури; пасивно поводитись під час роботи на практичних заняттях, не виявили належних навичок мовностилістичного аналізу наукового тексту і бажання до самостійної роботи; допускають мовні помилки в тексті, не чітко формулюють правила; виконали модульні контрольні роботи на достатньому рівні; не повністю розкрили питання підсумкового контролю.

Оцінку «зараховано» («E») отримують студенти, які набрали загальну суму балів **50–59** від максимальної кількості можливих: показали фрагментарну обізнаність з чинними нормами української наукової мови, обмежилися опосередкованим вивченням програмового матеріалу, не опрацювали рекомендовану літературу; пасивно поводитись на практичних заняттях, не виявили належних навичок мовностилістичного аналізу наукового тексту та бажання до самостійної роботи; допускають мовні помилки в тексті, можуть пояснити лише деякі з них; задовільно виконали модульні контрольні роботи; фрагментарно обізнані з питаннями, винесеними на підсумковий контроль.

Оцінку «незараховано» («FX») з можливістю повторного складання отримують студенти, які набрали загальну суму балів **35–49** від максимальної кількості можливих: не відвідували частину практичних занять; не опрацювали рекомендованої літератури, тому не орієнтуються в програмовому матеріалі; не обізнані із чинними нормами української наукової мови, не знають правил і допускають грубі помилки в писемному мовленні; не виконали модульні контрольні роботи; не розкрили питань підсумкового контролю.

Оцінку «незараховано» («F») з обов'язковим повторним курсом отримують студенти, які набрали загальну суму балів **1–34** від максимальної кількості можливих: не відвідували практичних занять; фактично не засвоїли навчальну програму курсу; не пройшли поточний, модульний та підсумковий контроль з навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою (залік)	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (кількість балів)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90–100)	відмінно
	B (80–89)	дуже добре
	C (70–79)	добре
	D (60–69)	задовільно
	E (50–59)	достатньо
Незараховано	FX (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1–34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

8. Рекомендована література

1. Баган М.П. Культура української наукової мови: [посібник для самостійної роботи студентів]. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2022. 48 с.
2. Городенська К. Г. Українське слово у вимірах сьогодення. Ін-т укр. мови НАН України. Київ : КММ, 2014. 124 с.
3. Городенська К. Синтаксична специфіка української наукової мови. *Українська термінологія і сучасність*: Київ: КНЕУ, 2001. Вип. IV. С.11–14.
4. Колоїз Ж. Науковий стиль української мови: практикум. Кривий Ріг: КДПУ, 2017. 114 с.
5. Левченко О. Науковий стиль: культура мовлення: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 204 с.
6. Луценко О.І. Українська наукова мова : навч. посібник. Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. 128 с.
7. Мацько Л.І., Денискіна Г.О. Українська наукова мова (теорія і практика) : навч. посібник. Тернопіль : Підручники і посібники. 2011. 272 с.
8. Михайлова О.Г., Сидоренко А.А., Сухопар В.Ф. Українське наукове мовлення. Лексичні та граматичні особливості : навч.-метод. посібник. Харків, 2000. 97 с.
9. Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. 2-ге вид., стереотип. Київ : Либідь, 2001. 240 с.
10. Ревуцька С., Шапран Д., Зінченко В. Наукова українська мова: конспект лекцій. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2020. 119 с.
11. Семенов О. М. Культура наукової української мови: навчальний посібник. Київ : Академія, 2010. 213 с.
12. Ткачук О.В., Наконечна Л.Б. Сучасне українське наукове мовлення: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2018. 160 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Блог професора Пономарева. URL : <https://www.bbc.com/ukrainian/topics/ponomariv>
2. Горох – українські словники (онлайн-бібліотека, в якій зібрані найбільш корисні словники української мови). URL : <https://goroh.pp.ua/>

3. Культура мови на щодень : Довідково-інформаційна система / Інститут української мови НАН України. Київ. 2010. URL : <http://bit.ly/33ev57P>
4. Mova.info. Лінгвістичний портал. URL : <http://www.mova.info/>
5. Новий правопис: повний текст та основні зміни. URL : <https://osvitoria.media/experience/novyj-pravopys-povnyj-tekst-ta-osnovni-zminy/>
6. Освітній проєкт «Мова – ДНК нації». URL : <https://ukr-mova.in.ua>
7. Офіційний сайт Української мови. URL : <http://ukrainskamova.at.ua>
8. Сайт Олександра Авраменка. URL : <http://xn--80aafnzkijm.xn--j1amh/>
9. Словник української мови у 20 т. online: томи 1–14. (академічний тлумачний словник української мови, видавати який розпочало 2010 року видавництво “Наукова думка”). URL : <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>
10. СловникUA. Портал української мови та культури. URL: <https://www.slovnyk.ua/>
11. Словники України online: словозміна, синонімія, фразеологія. URL : <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
12. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>
13. Українська мова : енциклопедія. Київ : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с. URL: <https://archive.org/details/UkrMovEnts/page/n3/mode/1up?view=theater>
14. Український правопис / Національна академія наук України. К. : Наукова думка, 2020. 392 с. URL : <https://drive.google.com/file/d/1p0moU61Yrg4RskpJYtIjxkiAa5vrd0mM/view>